Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
Mauri Koskela, puheenjohtaja
23.9.2021

Eduskunnan Ulkoasiainvaliokunta

**Asia: VNS 8/2021 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko**

## 1. Lausunnon antaja

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (jäljempänä: SRTL) on suomalaisten sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan osallistuneiden henkilöiden etujärjestö sekä kriisinhallinnan kokemusasiantuntija. SRTL osallistuu kokonaisturvallisuuden tukemiseen sekä tekee puoluepoliittisesti ja ideologisesti sitoutumatonta rauhantyötä ja välittää sitä koskevaa luotettavaa tietoa, pitää huolta sotiemme veteraaneista ja heidän perinnöstään sekä edustaa maamme kaikkia veteraaneja Maailman Veteraanijärjestössä. Suomalaisia on vuodesta 1956 osallistunut eri rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin noin 50 000 henkilöä.

SRTL:lla on 32 jäsenyhdistyksessään noin 6 000 henkilöjäsentä, jotka ovat sotilaallisen ja nykyisin myös siviilikriisinhallinnan veteraaneja. SRTL toimii yhteistyössä muiden veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen kanssa.

SRTL kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Valtioneuvoston puolustusselonteosta ja pyydettynä lausuntonaan Valtioneuvoston puolustusselonteosta toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

## 2. Lausunto Valtioneuvoston puolustusselonteosta

SRTL katsoo, että Valtioneuvoston puolustusselonteolle oli selkeä tarve muuttuneessa toimintaympäristössä ja että se antaa selkeät linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle sekä kehittämiselle, ml. uudet suorituskyvyt. SRTL kantaa kuitenkin erityistä *huolta valmiuslainsäädännön toimivuudesta* sekä kyvystä tukea Suomen puolustamista nopeissa tilannekehityksissä, osin Covid-19-pandemian esiintuomien ongelmien takia, mutta erityisesti siksi, ettei mahdollinen sotilaallinen vastustaja tulle noudattamaan kansainvälisen oikeuden säännöksiä. Tämä on nähtävissä useilla konfliktialueilla!

SRTL:n mukaan selonteossa on selkeästi määritetty lähialueelta Venäjän kykyjen kehittäminen ja laajojen keinovalikoimien käyttöönotto. Informaatiosodankäynnissä ja verkostokeskeisessä sodankäynnissä korostuu erityisesti elektroninen sodankäynti. Kriisinhallintaoperaatioista on saatavissa selkeitä kokemuksia näiden suorituskykyjen käytöstä ja uusien testaamisesta muun muassa Syyrian konfliktissa.

SRTL:n kannalta selonteossa on käsitelty kriisinhallintaa ja erityisesti sen sotilaallista puolta tiivistetysti, mutta melko selkeästi. Puolustusselonteossa on selvästi kuvattu kriisinhallinnan ja erityisesti sotilaallisen kriisinhallinnan rooli Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan välineenä tuettaessa kansainvälisten kriisien ratkaisua ja niiden vakauttamista sekä myöhempää yhteiskuntien rakentamista. SRTL haluaa kuitenkin korostaa *kriisinhallinnan merkitystä konfliktialueiden uhkien leviämisen estämisessä* sekä sitä, että kansallisesti *tulisi kehittää vaikuttavuuden mittareita* osana kokonaisvaltaista kriisinhallintaa. Mittareiden avulla *kyettäisiin määrittämään osallistumisen taso, tehtävät, kesto ja mahdolliset osallistumisen muutokset*.

Sotilaallisen kriisinhallinnan asema Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa ja osana kansainvälistä yhteistyötä ja vastuunkantoa on tarkoin määritetty. Samoin selonteon mukaan sotilaallinen kriisinhallinta mielletään edelleen osaksi kansallisen puolustuskyvyn kehittämistä. Näiden asioiden mainitseminen ja toistaminen luo tärkeän pohjan rauhanturvaajien rekrytoinnille ja motivoinnille. Ilahduttavana pidetään kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suositusten mainitsemista selonteon laadinnassa, jonka työhön myös SRTL osallistui.

Selonteossa mainittu uskottava kansallinen puolustus, joka perustuu asevelvollisuuteen ja koulutettuun reserviin sekä koko maan puolustamiseen, on SRTL:n mielestä selkeä määrittely, jota osallistuminen erityisesti sotilaalliseen kriisinhallintaan tukee. *Pääosin reserviläisistä kokoonpannut kriisinhallintajoukot ovat toiminnallaan selkeästi näkyvin osoitus* suomalaisten sotilaiden korkeasta koulutustasosta, motivaatiosta sekä käytössään olevan materiaalin käsittelytaidosta, ja sitä kautta antavat kansainvälisille yhteistyötahoille sekä tarkkailijoille selkeän ja vakuuttavan kuvan uskottavasta *kansallisesta puolustuskyvystä*.

*Asevelvollisuusjärjestelmän* hyötyjä on selonteossa käsitelty varsin kattavasti. SRTL haluaa kuitenkin korostaa sen merkitystä laajan *rekrytointipohjan muodostamisessa kriisinhallintatehtävissä tarvittaville osaamisvaatimuksille*. Samaan liittyy myös naisten osallistumisen kehittäminen, joka kriisinhallinnan osalta on määritetty esimerkiksi YK:n päätavoitteista. Tällöin käytössä on koko yhteiskunnan paras osaaminen, joka on nostanut niin sodan ajan joukkojen suorituskyvyn kuin suomalaisten kriisinhallintajoukkojen tason vertailukelpoiseksi minkä tahansa ammattiarmeijan rinnalla. Selonteossa on SRTL:n mielestä jäänyt vähälle huomiolle *asevelvollisuuden vaikutus maanpuolustustahdon ylläpitämisessä*

*ja erityisesti kansalaisten sekä eri tason päättäjien ymmärryksen lisäämisessä maanpuolustuksesta sekä Puolustusvoimista*.

SRTL:n näkemyksen mukaan *kriisinhallintatehtävissä hankittuja erityisosaamisia sekä kokemusta* toimimisesta sotatoimi- ja konfliktialueilla voitaisiin entistä *paremmin hyödyntää Puolustusvoimien ja koko yhteiskunnan tarpeeseen*. Vaikka selonteossa on mainittu, että kokemukset ja havainnot sotilaallisista kriiseistä otetaan huomioon puolustusjärjestelmän kehittämisessä, voidaan yksilö- ja joukkotasolla katsoa usean kuukauden toiminnan eritasoisissa sotilaallisissa tehtävissä erityisen vaativissa olosuhteissa tuottavan kriisinhallintapalveluksessa oleville varmuudella paremman osaamisen, kuin suhteellisen lyhyet kertausharjoitukset tai vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus, niiden merkitystä lainkaan väheksymättä! Erityisesti paikallispuolustuksen kehittämisessä osaamista voitaisiin hyödyntää erinomaisesti. Yhteiskunnallisesti *Covid-19-epidemian aikana olisi ollut käytettävissä kriisinhallintaoperaatioiden kokemuksia* epidemioiden leviämisen ehkäisystä, suojautumistoimenpiteistä sekä eristyksissä elämisen vaikutuksista ihmisen psyykkiseen ja henkiseen toimintakykyyn.

SRTL pitää tärkeänä, että selonteossa on linjattu pyrkimys vahvistaa osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan (mukaan lukien YK-operaatiot ja Afrikka, joka SRTL:n näkemyksen mukaan välillisesti Suomen turvallisuustilanteeseen vaikuttavana tekijänä on huomioitava käsittelyssä). Osallistumisen vähimmäistason nostamista siten, että minimitasona pidetään vuoden 2020 volyymiä, pidetään oleellisena. Jo tällä hetkellä *osallistumisen matala taso haittaa sotilaallisen kriisinhallinnan ammattitaidon ylläpitoa* erityisesti johtamisen, logistiikan ja operoinnin osa-alueilla ja on johtanut kriisinhallinnan *yhteiskunnallisen tunnettuuden laskuun* sekä oletettavasti *heijastunut kriisinhallintatehtäviin hakeutumisen* suhteelliseen alhaiseen *tasoon*. Erikseen tulee kiinnittää vaikuttavuuden kannalta huomiota siihen, että kriisinhallintatehtävissä haetaan myös eri operaatioiden ja niiden johtoesikuntien avaintehtäviä suomalaisille. Tämä tulee toteuttaa puhtaasti kansallisista lähtökohdista, mihin liittyen on myös *opeteltava eri kansainvälisten järjestöjen ja organisaatioiden osalta vaikuttaminen niiden päätöksentekoon* tehtävien hakuprosessien eri vaiheissa, jota ei tällä hetkellä tunnu hallittavan riittävässä määrin.

Sen sijaan SRTL haluaa huomauttaa, että maininta mahdollisten tulevien operaatioiden toimintaympäristöjen vaativuudesta ja niiden mukanaan tuomasta turvallisuusriskien kohoamisesta on huomioitava myös tällaisten

operaatioiden rekrytoinnissa, palvelussuhteen ehdoissa sekä operaatioihin osallistuneiden tukemisessa myöhemmin.

*Selkeänä puutteena SRTL näkee erityisesti kriisinhallintaveteraanien jälkihoidon puutteellisen rahoituksen, henkilöstöresursoinnin sekä käytännön toimeenpanon*. Kriisinhallintatehtäviin osallistuneet ovat toteuttaneet Suomen virallista ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä myös puolustusvoimien neljättä päätehtävää, osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. He ovat joutuneet toimimaan pitkiäkin aikoja sotatoimi- ja konfliktialueilla, joten heidän sekä psyykkisestä että fyysisestä kunnostaan huolehtimiselle tulisi taata riittävä tuki.

*Suomella ei ole varaa toistaa Talvi- ja Jatkosodan sekä Lapin sodan veteraanien huonoa integroimista takaisin yhteiskuntaan usein hengenvaarallisten ja psyykkisesti kuormittavien tapahtumien jälkeen*. Tällä hetkellä SRTL on pääosin vastuussa operaatioista palanneiden kotiuttamistilaisuuden jälkeisistä tukitoimista, joita ovat muun muassa 24/7-periaatteella toimiva palveleva puhelin, vertaistuki- ja kuntoutustapahtumat, läheisten päivät, erilaiset virkistystapahtumat ja koulutustilaisuudet, tuki työllistymisessä, ml. hakupapereiden täyttöopastus, sekä opiskelupaikan haussa. Vuodelle 2021 olemme saaneet vain 65 000 euroa ja vuodelle 2022 on suunnitelmissa tähän toimintaan myöntää ainoastaan 110 000 euroa, joka ei kata edes SRTL:n ainoiden 1,5 palkatun henkilön palkkausta. Vuoden 2021 osalta toiminnan kohtuullisen tason mahdollisti vuodelta 2020 Covid-19 takia toteutumatta jääneistä tapahtumista säästynyt määräraha. Muu toiminta toteutetaan jo nykyisellääkin täysin talkooperiaatteella. *Lainsäädäntöä on myös tarpeen kehittää erityisesti sotilasvammalain osalta*, jonka tulisi sisältää myös psyykkisten oireiden täysimääräisen huomioimisen.

Puolustusselonteossa on kuvattu hyvin Puolustusvoimien kansainvälistä yhteistoimintaa ja sen merkitystä. Jo nykyisellään *logistiset järjestelyt ja kansainväliset kuljetukset tukevat sinällään sotilaallisten uhkien mahdollisesti tarvitseman kansainvälisen avun vastaanoton ja antamisen sekä isäntämaatuen harjoittamista sekä toteuttamista*. *Strategisten kumppaneiden toteuttamat huoltotoimet kriisinhallintaoperaatioissa puolestaan tukevat yhteistoimintaa Puolustusvoimien ja kumppaneiden välillä* mahdollisissa sotilaallisissa konflikteissa.

SRTL:n mielestä monimuotoinen harjoittelu kansainvälisissä toimintaympäristöissä sekä toiminta kansainvälisessä viitekehyksessä lisää sotilaallisen turvallisuuden ja toimintavaihtoehtojen lisäksi valmiutta

osallistua erilaisiin kriisinhallintaoperaatioihin nopeallakin varoitusajalla. Erityisen hyvänä nähdään selontekoon kirjattu yhteistoimintakyvyn kehittäminen keskeisimpien kumppanimaiden kanssa. Tätä toimintaa on harjoitettu ja tulisi harjoittaa tulevaisuudessakin muodostamalla esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioihin Pohjoismaista perustettuja yhteisiä kriisinhallinnan suorituskykyjä. *Samalla tulisi pyrkiä vaikuttamaan siihen, että jo olemassa olevia järjestelyjä (esim. Euroopan Unionin nopean toiminnan joukot, EUBG) hyödynnettäisiin huomattavasti tehokkaammin, kuin nykyisin*.

**3. Lopuksi**

SRTL pitää puolustusselontekomenettelyä hyvänä ja toivoo sille jatkoa tulevaisuudessakin.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Mauri Koskela
Puheenjohtaja